

MET PEINZEND PENSEEL

Anna Luyten

1. ECCE HOMO

*

Zicht op mensen. 's Avonds voor het raam gaan staan en naar buiten kijken. Buiten is altijd de overkant. Een blik werpen op wat er bij anderen binnen te zien is. Zwarte gaten. Kijkkamers waarin alleen het licht van de televisie brandt. "Ware kennis komt tot ons via illuminatie", zei Augustinus al. Op het scherm: sterren die spreken. Turen naar mensen die worden uitgezonden, als apostelen, maar die ik niet kan horen.

Op een dag gebruikte ik een verrekijker om naar de televisie van de burens te kijken. Mensen zien het liefst fictieve ikken. Ik moest aan de portretten van Johan Clarysse denken. Die beeldtaal van stills en films. De reeks die hij 'Confessiones' noemt. Belijdenissen. Het zijn portretten van filosofen.

Nietzsche zei ooit: "Het meest pijnlijke dat de denker tegen de kunstenaars kan zeggen, is: 'Kunnen jullie dan niet één uur *met me waken?*'"

*

Johan Clarysse waakt. Het is alsof hij met witregels schildert. Hij heeft een peinzend penseel. In zijn werk zit de intrigerende kracht van het gereserveerde. Hoe zijn geportretteerde filosofen de blikken van anderen vermijden. Soms door opzij te kijken, soms door een kleur in de ogen. Het fictieve ik, het denkende ik, het ik van het witte doek, het ik van de televisie. Gezichten vol geestesbedrog. Clarysse dwingt mij een vraag te stellen: "Wat leeft er binnen het gezichtsveld?"

*

2. PORTRET VAN EEN FICTIEF IK

*

'Wij zweven in angst. De angst laat ons zweven, omdat hij het zijnde in zijn geheel aan het wegglijden brengt. Dit brengt met zich mee

dat wij – als mensen die er toch zijn- te midden van het zijnde mee glijden, onszelf ontglijden.” Heidegger. Was ist Metaphysik?

*

Bijna vanzelfsprekend gaat het werk van Clarysse over metafysica. Hij speelt met technieken van het realistische: foto's, affiches, illustraties. Maar de filosofen die Clarysse portretteert: Nietzsche, Heidegger, Lyotard, Nussbaum... zijn filosofen die denken over het verlangen, overgave en hoeveel ikken een mens moet achterlaten. Zelfs Marx als Napoleon hoort in dat rijtje thuis. Clarysse portretteert de filosofen van het broze zelfbesef en de noodzaak dat zelf te overstijgen door het eerst te verliezen. Kijk maar naar hoe hun hemd zit.

Hij laat op een of andere manier zien hoe ze zichzelf temidden van hun boeken, in hun schrijfsels en hun brieven hebben bijeengeraapt. Geconstrueerd. Hij geeft ze een nieuwe inhoud. Er is een schilderij van Edvard Munch van Nietzsche. Dezelfde lange snor, dezelfde donkere blik, hetzelfde hoge voorhoofd. Bij Munch staat er een kerkje op de achtergrond, bij Clarysse een deur op een kier. Over de wat onderuitgezakte Nietzsche liggen twaalf getekende achterkanten van een gesloten enveloppe. Het symmetrische van de lijnen. De eeuwige terugkeer van het gelijke wordt bij Clarysse twaalfvoudig, de brieven van de apostelen. Nietzsche voorbij goed en kwaad.

*

3. PROCESSIE VAN ANONIEMEN

*

En dan is er de reeks met de vraag: *is evil of great importance to the good?* Een optocht van leden van de Ku Kux Klan. Ze sluiten in hun kuddemoraal hun identiteit buiten. De schaduw van de boze tovenaer hangt overal. Ook in de ligstoelen op de uitgegomde gezichten van...Wie zijn dat? Is dat Hitler in zijn vakantieverblijf in de bergen, Hitler die zich nooit wou overgeven aan de slaap uit angst gezichtsverlies te lijden? Dan het ingehouden verdriet van vrouwen in rouw, met een zwarte kanten sluier, opgetooid voor het verlies. Middenvinger in de ooghoek, mascara die niet uit mag lopen.

In 'Wealth of nations' schildert Clarysse een groepsportret van geblinddoekten: Utopia, de staat...een optocht van fictieve constructies, elementen waarin wij denken te kunnen huizen. "Are the brains of man his soul?", vraagt Clarysse zich af. Waar hebben we dat met zachte penseelstreken geschetst straatgeweld nog ooit gezien?

*

4. WAKEN

*

Zicht op mensen. Buiten is altijd de overkant.

Het geweld van het twaalfluik, de vingernagels, het ijzeren hek met pinnen, de dood, de angst in de ogen, de spin, de leegte, het bos waarin iedereen verdwaalt. Stills van oude beelden. Clarysse recycleert de werkelijkheid niet. Hij suggereert. Hij maakt plekken bestemd voor aandacht. Wij waakt. Hij doet geen oog dicht.

